

6. ОСНОВНІ ВИПАДКИ ЧЕРГУВАННЯ у — в, і — й

Чергування у — в, і — й сприяє милозвучності, порівняйте: *консьєрж в квартирі і консьєрж у квартирі; клей й скотч і клей і скотч.*

Не можна чергувати у з в, якщо внаслідок цього слово втрачає (змінює) лексичне значення: *удача (успіх) і вдача (характер); вправа (завдання) і управа (керівний орган).*

у, і	в, й
між приголосними: <i>він у полі, він і вона</i>	між голосними: <i>риба в озері, Інна й Оля</i>
у перед <i>в, ф, кв, св, хв, льв</i> і под.: <i>він у воді, вона у Фастові, мама у квартирі; і перед й, я, ю, є, ї: знала і його, Ольга і Яна</i>	між голосним і приголосним: <i>вона в полі, впізнали вчительку; шипшина й мак, дощі йдуть</i>
на початку речення перед приголосним: <i>У школі свято. Учитель пояснює тему. І настав той день. Ідуть дощі.</i>	на початку речення перед голосним: <i>В озері риба.</i>
після паузи (розділового знака) перед приголосним: <i>Сходимо до школи, у [йа]кій навчався? Мабуть, і ти знаєш цей секрет.</i>	після паузи (розділового знака) перед голосним: <i>Риба живе в морях, в озерах, у річках. Може, й озеро вийшло з берегів?</i>

Зауважте!

- Після букв *й, я, ю, є, ї* вживаємо єднальні сполучники *і* або *та*: *досліджую і аналізую туї та сосни, Олексій і Ольга.*
- Тільки *і* вживаємо при *зіставленні понять*: *чорне і біле, війна і мир, Шевченко і сучасність.*

1. Чергування у — в без зміни лексичного значення можливе в обох словах рядка

- А умивати, уклад
- Б учитель, удень
- В усередині, уступ
- Г учора, удача

2. Правило чергування у — в порушено в рядку

- А у першому класі, зайти в кімнату
- Б в останню хвилину, ми в Італії
- В яблуко у траві, починай учитися
- Г в акваріумі, син в Одесі

3. Правило чергування у — в порушено в рядку

- А чекайте в приймальні, вікно в Європу
- Б сік у карафці, у найкращому готелі
- В моя учителька, у день народження
- Г укрити дитину, м'яч у воротах

4. Правило чергування у — в порушено у варіанті

- А народився в Львові, живе в Житомирі
- Б у Чорному морі, в Азовському морі
- В ужити етикетну формулу, у коморі
- Г сльози у твоїх очах, Іван у басейні

5. Правило чергування у — в порушено в рядку
 А не вживай суржикових слів, не укладай дитину спати
 Б слива в шоколаді, прочитала у твоєму листі
 В навчатися в гімназії, температура у хворого
 Г знайди рецепт у блокноті, кинули в озеро
6. Правило чергування у — в порушено в рядку
 А сестра в Амстердамі, будинок у лісі
 Б уражати самолюбство, ужити заходів
 В сосиска у тісті, полуниця в шоколаді
 Г треба вгамувати, утамувати спрагу
7. Правило чергування у — в порушено в реченні
 А Напевно, у середу буде дощ.
 Б Може, в Ужгороді побачимося?
 В Сонце усюди: у небі, на землі..
 Г Так, у тата день народження.
8. Правило чергування у — в порушено в реченні
 А Перепишіть речення, впишіть пропущені букви.
 Б Інно, у кого інформація про поїздку за кордон?
 В Недалеко від нашого дому, у гаю, соловей співає.
 Г Автомобілі живуть на землі, а літаки — у небі.
9. Прочитайте речення (*цифра позначає пропущену букву у або в*).
*Вівса, пшениці, ячмені — (1)се це злилося (2) одну могутню хвилю; вона (3)се топить і за-
 бирає (4) полон.*
 Букву у треба писати на місці цифри
 А 1
 Б 2
 В 3
 Г 4
10. Правило чергування і — й порушено в рядку
 А книжка й сумка, ви й опрацюєте
 Б червоне й жовте, ніде й не видно
 В весна й осінь, дитинство й юність
 Г і як нам бути, холодно й волого
11. Правило чергування і — й порушено в рядку
 А чорне і біле, чисте і мокре
 Б злочин і кара, долар і гривня
 В небо і земля, хліб і сіль
 Г ти і я, сміх і сльози
12. Правило чергування і — й порушено в рядку
 А Марія і Антон, Зеленський і Порошенко
 Б Анна й Настя, Тимошенко й Саніна
 В Львів і Миколаїв, Дніпро й Дністер
 Г хутір Надія й село Високе, Литва й Естонія